

Transparantie in voorcalculatie

THEMA

Het baseren van de gunning op voorcalculatie in de schoonmaak-aanbestedingsprocedure: een veel omstreden idee. Volgens Jan Halfman, directeur van het adviesbureau Masterkey-Plus, is er niets tegen het gebruik van voorcalculatie, zolang deze maar openbaar wordt gemaakt. 'Transparantie is erg belangrijk bij het aanbesteden. Als de voorcalculatie wordt gebruikt bij de gunning zou deze ook transparant moeten zijn.'

D'Europese aanbestedingen zijn in het leven geroepen om te zorgen voor eerlijke concurrentie binnen de Europese gemeenschap. Dat idee is goed, maar de neveneffecten die het met zich meebrengt - die heeft niemand kunnen voorzien,' zegt Jan Halfman, sinds 1997 directeur van het adviesbureau Masterkey-Plus. 'In 2007 heeft de rechtbank in Breda vastgesteld dat het aannemelijk is dat er tijdens een aanbestedingsproces in de schoonmaak een optimum wordt vastgesteld voor toezichturen en productie-uren. Dit om een kwaliteitseis te kunnen garanderen. Maar ik vraag mijzelf af: "Wie zegt dat geoffreerde uren wel worden ingezet?" Stel dat er een optimum is berekend van 1000 uur, maar een schoonmaakbedrijf meent een betere kwaliteit te kunnen leveren in 1100 uur. Doet desbetreffend

schoonmaakbedrijf het dan ook beter? Dat hoeft natuurlijk helemaal niet, misschien zijn de schoonmakers na 900 uren klaar en doen ze de rest van de tijd weinig tot niets. Of ze besteden 1100 uur aan de schoonmaak, maar werken inefficiënt of verrichten andere werkzaamheden dan schoonmaak alleen en doen dus meer dan gevraagd.' Daarom werkt Masterkey-Plus altijd resultaatgericht. 'Wij definiëren de kwaliteit en andere eisen. We stellen bijvoorbeeld vast: "Na afloop van de schoonmaak mag er op de vloer geen vuil aanwezig zijn", en hebben het niet over: "drie keer per week moppen van de vloer". Los van het feit dat het vaststellen van een optimum niet werkt - meer uren schoonmaak betekent niet automatisch betere schoonmaak - is het gebruik van een vooraf opgesteld optimum dat niet openbaar wordt ge-

maakt, discutabel en zelfs verboden. Want op deze manier is dus niet alles in het aanbestedingsproces volledig transparant gemaakt!'

Verdringingsmarkt

'De schoonmaakmarkt is een verdringingsmarkt,' vervolgt Halfman. 'Voor de grotere bedrijven is het gebruik van een voorcalculatie meestal geen probleem. Door de hoeveelheid inschrijvingen leren ze steeds beter wat het gewenste optimum is. Op basis van de eisen in het bestek maken ze eerst een reële calculatie. Daarna schuiven ze met de getallen, waardoor ze hun kansen op gunning maximaliseren.' Volgens Halfman is het gesteggel over de voorcalculatie niets nieuws onder de zon. 'In 2005 heeft het hof in Leeuwarden ook al vastgesteld dat het gebruik van voorcalculatie niet is toegestaan.

Dat geldt niet alleen voor de schoonmaakbranche, maar op elk gebied. Vaak wordt het echter oogluikend toegestaan, omdat het gebruik ervan redelijk ingeburgerd is. Maar vanwege de transparantie en het feit dat vele schoonmaakbedrijven buiten de boot vallen bij Europese aanbestedingen, staat de voorcalculatie nu weer volop in de belangstelling.'

'Ook ben ik van mening dat wij als adviesbureau niet moeten bepalen wat het optimum zou moeten zijn. Dat kan alleen het schoonmaakbedrijf zelf vaststellen. Wel kunnen we- en moeten we zelfs- de kwaliteitseisen vaststellen. Je moet in het bestek de eisen zodanig formuleren dat de klant de kwaliteit krijgt die het wenst en het schoonmaakbedrijf een "normaal bedrijfsrendement" kan maken. Alleen dan creëer je een gezonde samenwerking.'

Aap uit de mouw

Halfman: 'Omdat het gerechtshof in Breda heeft vastgesteld dat iedere leverancier zijn eigen prijs mag vaststellen, bestaat de kans dat schoonmaakbedrijven hun diensten voor een veel te lage prijs aanbieden. Als zij uiteindelijk de opdracht hebben bemachtigd en aan het werk gaan, komt opeens de aap uit de mouw: voor die lage prijs kan de schoonmaak niet uit. Masterkey-Plus voorkomt dit door in het bestek heel helder en duidelijk de consequenties te verwoorden van het niet voldoen aan de gestelde eisen. Maak vooraf in het bestek helder wat gevraagd wordt en wat de consequenties zijn wanneer je er niet aan die eisen voldoet. Alleen dan zullen de schoonmaakbedrijven reëel inschrijven! Een voorbeeld van een der-

Jan Halfman

gelijke consequentie is dat het schoonmaakbedrijf de kosten voor de herinschrijving moet betalen, wanneer er op basis van wanprestatie opnieuw moet worden aanbesteed. En 'wanprestatie' betekent dat ze op één van de kwaliteitsaspecten niet voldoen aan de eisen. Mede op deze manier blijft de kwaliteit gewaarborgd.'

Voorcalculatie

'Veel adviesbureaus weten dat het gebruik van voorcalculatie als basis voor gunning van opdrachten niet is toegestaan, maar ze lappen deze regel aan hun laars. Na de uitspraak van de rechter in 2005, heb ik het gebruik van voorcalculatie als basis voor gunning bij Europese aanbestedingen afgeschaft. Ik dacht dat andere adviesbureaus wel zouden volgen, en dat het gebruik van de voorcalculatie zou af-

nemen, maar niets bleek minder waar.' De klanten weten nog steeds niet dat de keuze van de intermediair uiteindelijk de prijs van de schoonmaakdiensten bepaalt! Zo'n adviesbureau neemt meestal de voorcalculatie als uitgangspunt voor gunning, waardoor de klant op een veel hogere prijs uitkomt. De schoonmaakbranche zou blij moeten zijn met de afschaffing van de voorcalculatie als criterium voor gunning, want daarmee krijgt transparantie en innovatie weer de ruimte. Het dwingt opdrachtgevers goed na te denken over de eisen die gesteld worden aan de schoonmaak en de wijze waarop die wordt geborgd en beheerd. Het dwingt schoonmaakbedrijven om reëel in te schrijven op basis van de gestelde eisen. De markt zal hierdoor meer volwassen worden dan ze nu al is.'